

Repertoriul jurisprudenței

CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
MACIEJ SZPUNAR
prezentate la 12 ianuarie 2017¹

Cauza C-48/16

ERGO Poist'ovňa, a.s.
împotriva
Alžbeta Barlíková

[cerere de decizie preliminară formulată de Okresný súd Dunajská Streda (Tribunalul Districtual din Dunajská Streda, Slovacia)]

„Trimitere preliminară — Agenți comerciali independenți — Directiva 86/653/EEC — Articolul 11 — Dreptul la comision — Stingere — Neexecutare parțială a unui contract dintre terț și comitent — Noțiunea «cauză pentru care comitentul nu este vinovat»”

1. Prezenta cerere de decizie preliminară formulată de Okresný súd Dunajská Streda (Tribunalul Districtual din Dunajská Streda, Slovacia) oferă Curții posibilitatea să clarifice mai multe noțiuni esențiale prevăzute la articolul 11 din Directiva 86/653/CEE² privind remunerarea unui agent comercial în situația neexecutării parțiale a unui contract încheiat între un comitent și un terț.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

2. Articolul 11 din Directiva 86/653 are următorul cuprins:

„(1) Dreptul la comision se poate stinge numai dacă și în măsura în care:

- s-a stabilit că nu va fi executat contractul dintre terț și comitent și
- acest fapt este rezultatul unei cauze pentru care comitentul nu este vinovat.

(2) Comisioanele percepute deja de agentul comercial se rambursează, în cazul în care dreptul la acest comision s-a stins.

(3) Nu se poate deroga prin acord de la alineatul (1), în detrimentul agentului comercial.”

¹ — Limba originală: engleza.

² — Directiva Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciali independenți (JO 1986, L 382, p. 17, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 176).

Dreptul slovac

3. Directiva 86/653 a fost transpusă în ordinea juridică a Republicii Slovace prin articolul 652 și următoarele din Obchodný zákonník (Codul comercial), Legea nr. 513/1991.

4. Potrivit articolului 652 alineatele (1) și (5):

„(1) Prin contractul de agenție comercială, agentul comercial se angajează, în calitate de profesionist, să desfășoare pentru comitent operațiunile în vederea încheierii unui anumit tip de contracte (denumite în continuare „operațiuni”) sau să negocieze și să încheie astfel de operațiuni în numele și pe seama comitentului, iar comitentul se angajează să plătească un comision agentului comercial.

[...]

(5) Dacă nu se prevede altfel în prezenta secțiune, dispozițiile privind contractul de intermediere se aplică și contractului de agenție.”

5. De asemenea, articolul 801 din Občianský zákonník (Codul civil) (zákon č. 40/1964 Zb.) prevede următoarele:

„(1) Asigurarea încetează de asemenea în cazul în care prima pentru cea dintâi perioadă de asigurare sau prima unică nu a fost plătită în termen de trei luni de la data la care a devenit exigibilă.

(2) Asigurarea încetează de asemenea în cazul în care prima pentru următoarea perioadă de asigurare nu a fost plătită în termen de o lună de la data notificării solicitării de plată de către asigurator, în măsura în care prima nu a fost plătită înainte de notificarea unei astfel de solicitări [...].”

Situația de fapt, procedura și întrebările preliminare

6. La 13 martie 2012, ERGO, o societate de asigurare, și doamna Alžbeta Barlíková, reclamantă și, respectiv, pârâtă în litigiul principal, au încheiat un contract intitulat „Contract de intermediere cu un agent financiar afiliat” (denumit în continuare „contract”).

7. Contractul prevedea că doamna Barlíková urma să desfășoare activitatea de intermediere de asigurări în calitate de agent financiar afiliat pentru ERGO. Potrivit contractului, „intermedierea” consta în a prezenta oferte în vederea încheierii unui contract de asigurare terților (denumiți în continuare „clienții”), în încheierea contractului de asigurare cu fiecare client și în alte activități având ca obiectiv încheierea contractului de asigurare cu clienții. Doamna Barlíková era împuternicită să încheie și să semneze contracte de asigurare în numele ERGO.

8. Contractul prevedea de asemenea că intermedierea era dusă la bun sfârșit în cazul în care clientul plătea către ERGO prima de asigurare negociată. În plus, doamna Barlíková trebuia să se ocupe de căutarea activă de clienți, de efectuarea unor analize și de informarea clienților.

9. Doamna Barlíková urma să beneficieze de un comision la încheierea fiecărui nou contract de asigurare, constând într-un anumit procentaj din suma asigurată sau din prima anuală pentru un astfel de contract. Acest comision urma să fie plătit doamnei Barlíková în avans, la data încheierii unui nou contract de asigurare, cu condiția menținerii contractului de asigurare și a plății primei de către client pentru o perioadă determinată de trei sau de cinci ani. În cazul neplății primei de asigurare aferentă primei luni, dreptul la comision pentru contractul de asigurare menționat urma să se stingă. În cazul în care, din orice motiv, clientul întrerupea plata primei după trei luni de la încheierea contractului de asigurare, comisionul era redus proporțional.

10. Doamna Barlíková a adus ERGO mai mulți clienți, care au încheiat contracte de asigurare cu această societate de asigurare. Pe această bază i-au fost plătite anticipat comisioane, sub formă de avansuri. Atunci când, după trecerea unei perioade cuprinse între trei și șase luni de la încheierea contractului de asigurare, unii dintre clienți au încetat să plătească prima convenită, contractele de asigurare au încetat prin efectul legii, după ce ERGO a solicitat clienților, fără succes, efectuarea plății. Unii clienți au încetat să achite polițele deoarece „își pierduseră încrederea” în reclamantă.

11. După încetarea contractelor de asigurare, ERGO a facturat doamnei Barlíková o penalitate de reziliere în temeiul prevederilor menționate mai sus, în cuantum de 11 421,42 EUR, sumă pe care doamna Barlíková nu a plătit-o. Prin urmare, ERGO a introdus o acțiune în justiție.

12. În observațiile sale, doamna Barlíková susține că încetarea diverselor contracte de asigurare este imputabilă societății ERGO. În opinia acesteia, ERGO și-a tratat clienții în mod necorespunzător. Ea subliniază că ERGO le-a adresat numeroase întrebări, chiar și după încheierea contractului, și le-a trimis solicitări de plată deși aceștia își plătiseră primele de asigurare. În consecință, clienții și-au pierdut încrederea în ERGO, în calitate de societate de asigurare, și au încetat să plătească primele. Clienții s-au exprimat în acest sens în scrisorile adresate acestei societăți.

13. Instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă, în temeiul articolului 11 din Directiva 86/653, un agent comercial are dreptul să păstreze comisioanele percepute deja într-un caz precum cel dedus judecării acesteia.

14. În cadrul acestei proceduri, prin ordonanța din 23 noiembrie 2015, primită de Curte la 27 ianuarie 2016, Okresný súd Dunajská Streda (Tribunalul Districtual din Dunajská Streda) a adresat următoarele întrebări preliminare:

- „1) Expresia «nu va fi executat contractul dintre terț și comitent» prevăzută la articolul 11 din Directiva 86/653/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciale independente (denumită în continuare «Directiva 86/653») trebuie interpretată în sensul că include:
- a) neexecutarea totală a contractului și, prin urmare, cazul în care nici comitentul, nici terțul nu furnizează nici chiar parțial prestațiile prevăzute în contract sau
  - b) neexecutarea parțială a contractului și deci, de exemplu, ipoteza în care nu a fost realizată cifra de afaceri stabilită sau cazul în care contractul nu a fost menținut pentru perioada stabilită?
- 2) În cazul în care este corectă interpretarea de la litera b) a primei întrebări, articolul 11 alineatul (2) din Directiva 86/653 trebuie interpretat în sensul că clauza din contractul de agenție comercială potrivit căreia agentul este obligat să restituie o cotă proporțională din comisionul său în cazul în care contractul dintre terț și comitent nu este executat în măsura prevăzută, mai precis în măsura stabilită prin contractul de agenție comercială, nu constituie o derogare în detrimentul agentului comercial?
- 3) În spețe precum cea care face obiectul procedurii principale, pentru a aprecia dacă există «cauze pentru care comitentul este vinovat» în sensul articolului 11 alineatul (1) a doua liniuță din Directiva 86/653:
- a) trebuie examinate numai circumstanțele de drept care au condus în mod direct la încetarea contractului (de exemplu în cazul în care încetarea contractului este motivată de neexecutarea de către terț a obligațiilor rezultate din acesta) sau

- b) trebuie să se examineze de asemenea dacă astfel de circumstanțe de drept au fost consecința conduitei comitentului în contextul raporturilor juridice cu terțul respectiv, conduită care a determinat terțul să își piardă încrederea în comitent și, în consecință, să încalce obligația rezultată din contractul încheiat cu comitentul?”

15. Au depus observații scrise guvernele slovac și german, precum și Comisia.

Analiză

Competența Curții

16. Potrivit articolului 1 din Directiva 86/653, această directivă urmărește armonizarea măsurilor naționale care reglementează relațiile dintre agenții comerciali și comitenții lor în cazul în care se negociază „vânzarea sau cumpărarea *produselor*”³. Litigiul principal nu are însă ca obiect vânzarea de produse, ci vânzarea de servicii (de asigurare). Prin urmare, dispozițiile Directivei 86/653 nu se aplică în prezenta cauză.

17. Ne putem întreba, așadar, dacă Curtea este competentă să se pronunțe cu titlu preliminar într-o astfel de cauză, dat fiind că, în mod clar, aceasta nu intră în domeniul reglementat de legiuitorul Uniunii. Astfel, produsele (materiale) și serviciile (imateriale) sunt lucruri absolut diferite.

18. Totuși, Curtea a examinat deja această chestiune în ceea ce privește Directiva 86/653. Curtea statuează în mod constant că, atunci când, în soluționarea unor situații strict interne, o legislație națională este în conformitate cu soluțiile adoptate în dreptul Uniunii, în special pentru evitarea apariției unor discriminări față de străini sau a unor eventuale denaturări ale concurenței, există un interes cert al Uniunii ca, pentru evitarea unor viitoare divergențe de interpretare, dispozițiile sau noțiunile preluate din dreptul Uniunii să primească o interpretare uniformă, oricare ar fi condițiile în care acestea urmează să fie aplicate⁴.

19. În acest sens, cu privire la Legea belgiană privind contractul de agenție comercială, Curtea a precizat în mod expres că, „deși întrebarea adresată de instanța de trimitere nu se referă la un contract de vânzare sau de cumpărare de produse, ci la un contract de agenție referitor la exploatarea unui serviciu [...], astfel încât Directiva 86/653 nu poate reglementa în mod direct situația în discuție în litigiul principal, totuși, cu ocazia transpunerii în dreptul intern a dispozițiilor acestei directive, legiuitorul belgian a decis să aplice un tratament identic acestor două tipuri de situații”⁵.

20. După cum subliniază guvernul slovac, legea națională în discuție a fost adoptată pentru transpunerea Directivei 86/653. În acest fel, legiuitorul slovac a intenționat să aplice același tratament atât agenților comerciali care vând produse, cât și celor care vând servicii.

21. Prin urmare, considerăm că Curtea este competentă să răspundă la întrebările adresate de instanța de trimitere.

3 — Sublinierea noastră.

4 — În ceea ce privește în special Directiva 86/653, aceasta este jurisprudență constantă începând cu Hotărârea din 16 martie 2006, Poseidon Chartering (C-3/04, EU:C:2006:176, punctele 14-19). A se vedea de asemenea Hotărârea din 17 octombrie 2013, Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, punctul 30).

5 — A se vedea Hotărârea din 17 octombrie 2013, Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, punctul 30).

Cu privire la prima întrebare

22. Prin intermediul primei întrebări, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă articolul 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 trebuie interpretat în sensul că dreptul la comision al unui agent comercial se poate stinge și în cazul neexecutării parțiale a contractului.

Modul de redactare a articolului 11 alineatul (1) din Directiva 86/653

23. Articolul 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 prevede că dreptul la comision se poate stinge numai dacă și în măsura în care s-a stabilit că nu va fi executat contractul dintre terț și comitent și acest fapt este rezultatul unei cauze pentru care comitentul nu este vinovat.

24. În acest sens, Curtea a statuat anterior că „[a]ceastă cauză unică de stingere, care necesită îmbinarea celor două împrejurări în care se face trimitere expresă la comitent, subliniază importanța rolului său cu privire la existența dreptului la comision”⁶.

25. Expresia „în măsura în care” indică faptul că trebuie să se facă distincție între neexecutarea totală și neexecutarea parțială a contractului, întrucât în caz contrar această expresie ar fi redundantă.

26. Articolul 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 este formulat într-un mod similar în majoritatea versiunilor lingvistice⁷. Cu toate acestea, câteva versiuni lingvistice, printre care și cea slovacă, nu conțin calificarea „în măsura în care”⁸.

27. Diferitele versiuni lingvistice ale reglementărilor Uniunii sunt autentice în egală măsură⁹. Interpretarea unei dispoziții a dreptului Uniunii implică, astfel, o comparație a diferitelor versiuni lingvistice¹⁰. De asemenea, diferitele versiuni lingvistice ale unui text al Uniunii trebuie să fie interpretate în mod uniform¹¹.

28. Dat fiind că majoritatea versiunilor lingvistice ale articolului 11 alineatul (1) din directivă conțin expresia „în măsura în care”, considerăm că este destul de clar că acesta este înțelesul pe care legiuitorul Uniunii a intenționat să îl confere dispoziții respective. Acest lucru este valabil cu atât mai mult, cu cât toate versiunile – cu excepția celei în limba greacă – existente la momentul adoptării Directivei 86/653 conțin expresia suplimentară menționată.

29. Totuși, dată fiind divergența dintre versiunile lingvistice, dispoziția în cauză trebuie să fie interpretată în raport cu economia generală și cu finalitatea reglementării din care face parte¹².

Economia generală și finalitatea Directivei 86/653

30. După cum s-a văzut, articolul 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 privește stingerea dreptului la comision. Pe de altă parte, articolul 7 alineatul (1) și articolul 10 alineatul (1) din Directiva 86/653 privesc nașterea dreptului la comision și, respectiv, exigibilitatea acestuia. Aceste dispoziții constituie, ca să ne exprimăm astfel, cealaltă față a medaliei în ceea ce privește stingerea dreptului.

6 — A se vedea Hotărârea din 17 ianuarie 2008, Chevassus-Marche (C-19/07, EU:C:2008:23, punctul 20).

7 — A se vedea de exemplu versiunile în limbile spaniolă („en la medida”), daneză („i detomfang”), germană („soweit”), estonă („ulatuses”), franceză („dans la mesure où”), italiană („nella misura in cui”), lituaniană („tikties, kiek”), malteză („sal-limiti li”), neerlandeză („voorzover”), polonă („o ile”), portugheză („na medidaemque”) și română („în măsura în care”).

8 — A se vedea versiunile în limbile cehă, greacă, letonă și slovacă.

9 — A se vedea Hotărârea din 6 octombrie 1982, Cilfit și alții (283/81, EU:C:1982:335, punctul 18).

10 — *Idem*.

11 — A se vedea cu titlu de exemplu Hotărârea din 30 mai 2013, Genil 48 și Comercial Hostelera de Grandes Vinos (C-604/11, EU:C:2013:344, punctul 38 și jurisprudența citată), și Hotărârea din 6 septembrie 2012, Parlamentul/Consiliul (C-490/10, EU:C:2012:525, punctul 68).

12 — A se vedea Hotărârea din 14 iunie 2007, Euro Tex (C-56/06, EU:C:2007:347, punctul 27 și jurisprudența citată).

31. În acest sens, articolul 10 alineatul (1) din directivă prevede că comisionul devine exigibil de îndată ce și în măsura în care survine una dintre circumstanțele enumerate¹³. Dat fiind că această dispoziție, după cum se exprimă metaforic guvernul german, „reflectă” articolul 11 alineatul (1) din Directiva 86/653, cele două dispoziții trebuie interpretate în paralel.

32. De asemenea, articolul 17 alineatul (2) litera (a) din Directiva 86/653 prevede că agentul comercial are dreptul la indemnizație în cazul și în măsura în care sunt îndeplinite mai multe condiții.

33. Dreptul la despăgubire este strâns legat de dreptul la comision, având rolul de a recompensa agentul comercial pentru clientela adusă comitentului și pentru beneficiul financiar pe care comitentul îl obține în permanență din acțiunile agentului comercial.

34. Pe un plan mai general, Directiva 86/653 are drept obiectiv armonizarea dreptului statelor membre în ceea ce privește raporturile juridice dintre părțile la un contract de agenție comercială¹⁴. Din al doilea considerent al directivei reiese că intenția acesteia este, printre altele, de a uniformiza condițiile de concurență în cadrul Uniunii, de a elimina restricțiile privind exercitarea profesiei de agent comercial și de a spori siguranța tranzacțiilor comerciale¹⁵.

35. În plus, Curtea a precizat, în mai multe rânduri, că directiva vizează, în special, să protejeze agenții comerciale în raporturile lor cu comitenții și stabilește în acest scop, printre altele, norme care reglementează încheierea și rezilierea contractelor de agenție (articolele 13-20 din directivă)¹⁶. În ceea ce privește articolele 17-19 din Directiva 86/653, Curtea a statuat că directiva stabilește norme cu caracter imperativ¹⁷ care prevăd cerințe minime de protecție a agenților comerciali¹⁸.

36. De asemenea, înțelegem că logica inițială a directivei viza crearea unor condiții de concurență echitabile pentru comitenții care își desfășoară activitatea în cadrul pieței interne prin recurgerea la agenți comerciali: pentru a investi și a-și desfășura activitățile comerciale, comitenții trebuie să cunoască normele cărora trebuie să li se supună în ceea ce privește compensarea și remunerarea agenților comerciali la care recurg¹⁹.

37. În acest scop, Directiva 86/653 stabilește un sistem care vizează echilibrarea în mod echitabil a intereselor comitentului și a celor ale agentului comercial.

38. Să analizăm mai atent sistemul de remunerare prevăzut în capitolul III²⁰ din directivă.

13 — Comitentul a executat sau ar fi trebuit să execute tranzacția, potrivit înțelegerii cu terțul, sau terțul a executat tranzacția.

14 — A se vedea Hotărârea din 30 aprilie 1998, Bellone (C-215/97, EU:C:1998:189, punctul 10), Hotărârea din 13 iulie 2000, Centrosteeel (C-456/98, EU:C:2000:402, punctul 13), Hotărârea din 23 martie 2006, Honyvem Informazioni Commerciali (C-465/04, EU:C:2006:199, punctul 18), Hotărârea din 26 martie 2009, Semen (C-348/07, EU:C:2009:195, punctul 14), și Hotărârea din 17 octombrie 2013, Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, punctul 36). A se vedea de asemenea, de exemplu, Fock, T., *Die europäische Handelsvertreter-Richtlinie*, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, 2001, p. 25.

15 — A se vedea Hotărârea din 30 aprilie 1998, Bellone (C-215/97, EU:C:1998:189, punctul 17), Hotărârea din 9 noiembrie 2000, Ingmar (C-381/98, EU:C:2000:605, punctul 23), Hotărârea din 23 martie 2006, Honyvem Informazioni Commerciali (C-465/04, EU:C:2006:199, punctul 19), și Hotărârea din 17 octombrie 2013, Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, punctul 37).

16 — A se vedea Hotărârea din 30 aprilie 1998, Bellone (C-215/97, EU:C:1998:189, punctul 13), Hotărârea din 9 noiembrie 2000, Ingmar (C-381/98, EU:C:2000:605, punctele 20 și 21), Hotărârea din 23 martie 2006, Honyvem Informazioni Commerciali (C-465/04, EU:C:2006:199, punctele 19 și 22), Hotărârea din 17 ianuarie 2008, Chevassus-Marche (C-19/07, EU:C:2008:23, punctul 22), și Hotărârea din 26 martie 2009, Semen (C-348/07, EU:C:2009:195, punctul 14).

17 — A se vedea Hotărârea din 9 noiembrie 2000, Ingmar (C-381/98, EU:C:2000:605, punctele 21 și 22), Hotărârea din 23 martie 2006, Honyvem Informazioni Commerciali (C-465/04, EU:C:2006:199, punctele 22 și 34), și Hotărârea din 17 octombrie 2013, Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, punctul 40).

18 — A se vedea Hotărârea din 17 octombrie 2013, Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663, punctul 52). A se vedea de asemenea Rott-Pietrzyk, E., *Agent Handlowy – Regulacje Polskie i Europejskie*, C. H. Beck, Varșovia, 2006, p. 68.

19 — A se vedea Concluziile noastre prezentate în cauza Agro (C-507/15, EU:C:2016:809, punctul 56).

20 — Articolele 6-12 din Directiva 86/653.

39. Potrivit articolului 6 alineatul (1) din Directiva 86/653, în absența unui acord între părți asupra acestei probleme și fără să aducă atingere aplicării dispozițiilor obligatorii ale statelor membre cu privire la nivelul remunerației, agentul comercial are dreptul la remunerația de care agenții comerciali numiți pentru comercializarea produsele care fac obiectul contractului său de agenție beneficiază în mod obișnuit în locul în care acesta își desfășoară activitățile.

40. Articolul 6 alineatul (2) din Directiva 86/653 prevede că orice parte din remunerație care variază în funcție de numărul sau de valoarea tranzacțiilor comerciale se consideră comision în sensul directivei.

41. Potrivit articolului 7 alineatul (1) litera (a) din directivă, agentul comercial are dreptul la comision pentru tranzacțiile comerciale încheiate în termenul prevăzut în contractul de agenție în cazul în care tranzacția a fost încheiată ca rezultat al acțiunii sale.

42. Articolul 10 din directivă prevede condițiile în care comisionul devine exigibil²¹. Alineatul (1) al acestui articol prevede că comisionul devine exigibil de îndată ce și în măsura în care comitentul sau terțul a executat - sau comitentul ar fi trebuit să execute - tranzacția.

43. În sfârșit, ar trebui să se rețină că, obiectul cauzei de față este o obligație continuă între comitent și terți. Aceasta este natura însăși a unui contract de asigurare. Într-o asemenea situație, în opinia noastră, nu ar fi posibil să se impună cerința unei neexecutări absolute, întrucât aceasta ar însemna că, în cazul unei obligații continue, comitentul ar suporta riscul în mod sistematic și fără excepție atunci când contractul nu ar fi executat potrivit intenției părților, ceea ce nu ar corespunde echilibrului dintre interesele agentului comercial și cele ale comitentului, astfel cum prevede Directiva 86/653.

Răspunsul propus pentru prima întrebare preliminară

44. Având în vedere cele de mai sus, articolul 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 trebuie interpretat în sensul că dreptul la comision al unui agent comercial se poate stinge și în cazul neexecutării parțiale a unui contract.

Cu privire la a doua întrebare

45. Prin intermediul celei de a doua întrebări, instanța de trimitere solicită clarificări în ceea ce privește aspectul dacă articolul 11 alineatele (2) și (3) din Directiva 86/653 se opune unei clauze din contractul de agenție comercială potrivit căreia agentul este obligat să restituie o cotă proporțională din comisionul său în cazul în care contractul dintre terț și comitent nu este executat în măsura prevăzută, mai precis în măsura stabilită prin contractul de agenție comercială.

46. Potrivit articolului 11 alineatul (2) din directivă, comisioanele percepute deja de agentul comercial se rambursează, în cazul în care dreptul la acest comision s-a stins.

47. În mod normal, această dispoziție se aplică exclusiv în măsura în care dreptul s-a stins.

48. Articolul 11 alineatul (3) din directivă prevede, în schimb, că nu se poate deroga prin acord de la articolul 11 alineatul (1), în detrimentul agentului comercial.

21 — A se vedea Hotărârea din 17 ianuarie 2008, Chevassus-Marche (C-19/07, EU:C:2008:23, punctul 18).

49. În opinia noastră, această dispoziție presupune că, atât timp cât părțile nu au derogat de la principiile clare consacrate la articolul 11 alineatul (1) din directivă, și anume că dreptul la comision se stinge numai dacă și în măsura în care (1) s-a stabilit că nu va fi executat contractul dintre terț și comitent și (2) acest fapt este rezultatul unei cauze pentru care comitentul nu este vinovat, nu există o încălcare a articolului 11 alineatul (3) din directivă.

50. Prin urmare, trebuie să se răspundă la a doua întrebare că articolul 11 alineatele (2) și (3) din Directiva 86/653 nu se opune unei clauze din contractul de agenție comercială potrivit căreia agentul este obligat să restituie o cotă proporțională din comisionul său în cazul în care contractul dintre terț și comitent nu este executat în măsura prevăzută, mai precis în măsura stabilită prin contractul de agenție comercială. O astfel de clauză nu poate avea drept consecință interpretarea în detrimentul agentului comercial a condițiilor care decurg din articolul 11 alineatul (1) din directivă.

Cu privire la a treia întrebare

51. Prin intermediul celei de a treia întrebări adresate, instanța de trimitere solicită să se stabilească dacă expresia „comitentul nu este vinovat” în sensul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 se referă numai la cauzele juridice care au condus în mod direct la încetarea contractului sau și la conduita comitentului în raporturile juridice cu terțul respectiv.

52. Se pare că, potrivit dreptului slovac, neplata primei convenite nu este decât una dintre modalitățile de încetare a unui contract. Acesta este motivul pentru care instanța de trimitere trebuie să verifice în ce măsură comportamentul comitentului devine relevant în această privință.

53. Modul de redactare a articolului 11 alineatul (1) din directivă nu este concludent, întrucât nu reiese în mod clar din expresia „nu este vinovat” pentru ce anume nu este vinovat comitentul²². În plus, această expresie nu este definită în mod mai detaliat în directivă.

54. Potrivit unei jurisprudențe constante, termenii unei dispoziții de drept al Uniunii care nu face nicio trimitere expresă la dreptul statelor membre pentru a stabili sensul și domeniul său de aplicare trebuie, în mod normal, să primească o interpretare autonomă și uniformă²³.

55. Dacă se compară modul de redactare a articolului 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 cu cea a articolului 18 din directivă, va rezulta o imagine ușor diferită.

56. Articolul 18 prevede situațiile în care nu sunt datorate indemnizația sau reparația la care agentul comercial are dreptul în urma rezilierii contractului de agenție. În acest sens, articolul menționat prevede la litera (a) că o asemenea indemnizație sau reparație nu este datorată „în cazul în care comitentul a reziliat contractul datorită *neîndeplinirii obligațiilor contractuale* de către agentul comercial, *fapt care ar justifica rezilierea imediată a contractului de agenție în conformitate cu legislația internă*”²⁴.

22 — Dincolo de acest aspect, rezultă că unele dintre versiunile lingvistice ale articolului 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 lasă deschisă problema dacă este necesar un anumit comportament culpabil al comitentului. Deși considerăm că acest aspect este destul de clar în ceea ce privește versiunea engleză („blame” [vinovat]), nu se poate afirma același lucru, de exemplu, despre versiunea franceză, care se referă mai degrabă la chestiunea dacă răspunderea poate fi atribuită comitentului (l'inexécution n'est pas due à des circonstances imputables au commettant). Rezultă de asemenea că versiunea în limba slovacă este apropiată de cea engleză, întrucât conține un element de „[vinovăție]”.

23 — A se vedea Hotărârea din 16 iulie 2015, Abcur (C-544/13 și C-545/13, EU:C:2015:481, punctul 45 și jurisprudența citată).

24 — Sublinierea noastră.

57. Deși se poate pune întrebarea dacă noțiunea [„neîndeplinirea obligațiilor contractuale”] are sau nu are un conținut mai larg decât noțiunea „[vinovăție]”²⁵, considerăm că aspectul determinant este legătura stabilită cu legislația internă. O astfel de legătură nu apare la articolul 11 alineatul (1) din directivă, motiv pentru care termenul „vinovat” prevăzut în această dispoziție în privința comitentului ar trebui să primească un sens mai larg decât expresia „neîndeplinirea obligațiilor contractuale” prevăzută în privința agentului comercial la articolul 18 litera (a) din directivă.

58. De asemenea, trebuie să analizăm din nou articolul 11 alineatul (1) din directivă în raport cu obiectivul urmărit de aceasta și cu sistemul pe care îl instituie²⁶. În acest sens, termenul „vinovat” trebuie interpretat în mod autonom.

59. Există diferențe importante între dreptul național al contractelor, care stă la baza contractului de agenție comercială în general. În unele cazuri poate fi suficient ca o parte să înceteze, pur și simplu, plata primei convenite pentru ca acel contract să înceteze. La stabilirea noțiunii „vinovat”, trebuie deci să se țină seama de elemente care depășesc cauzele juridice care au condus în mod direct la încetarea contractului, întrucât deseori aceste cauze nu oferă niciun indiciu cu privire la posibila vinovăție.

60. Comitentul este vinovat pentru riscurile generate în sfera sa de influență. Acest aspect poate și trebuie să fie stabilit ținând seama de toate elementele de fapt din speță. La efectuarea unei astfel de evaluări, instanța națională trebuie să țină seama de uzanțele comerciale relevante.

61. Prin urmare, trebuie să se răspundă la a treia întrebare preliminară că expresia „comitentul nu este vinovat” în sensul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 nu se referă numai la cauzele juridice care au condus în mod direct la încetarea contractului, ci și la conduita comitentului în raporturile juridice cu terțul respectiv.

Concluzie

62. Având în vedere considerațiile de mai sus, propunem să se răspundă la întrebările preliminare adresate de Okresný súd Dunajská Streda (Tribunalul Districtual din Dunajská Streda, Slovacia) după cum urmează:

„Articolul 11 alineatul (1) din Directiva 86/653/CEE a Consiliului din 18 decembrie 1986 privind coordonarea legislației statelor membre referitoare la agenții comerciale independenți trebuie interpretat în sensul că dreptul la comision al unui agent comercial se poate stinge și în cazul neexecutării parțiale a unui contract.

Articolul 11 alineatele (2) și (3) din Directiva 86/653 nu se opune unei clauze din contractul de agenție comercială potrivit căreia agentul este obligat să restituie o cotă proporțională din comisionul său în cazul în care contractul dintre terț și comitent nu este executat în măsura prevăzută, mai precis în măsura stabilită prin contractul de agenție comercială. O astfel de clauză nu poate avea drept consecință interpretarea în detrimentul agentului comercial a condițiilor care decurg din articolul 11 alineatul (1) din directivă.

Expresia «comitentul nu este vinovat» în sensul articolului 11 alineatul (1) din Directiva 86/653 nu se referă numai la cauzele juridice care au condus în mod direct la încetarea contractului, ci și la conduita comitentului în raporturile juridice cu terțul respectiv.”

25 — Din nou, există divergență între versiunile lingvistice. Cu titlu de exemplu, în versiunea germană este vorba despre comportament culpabil („wegen eines schuldhaften Verhaltens”), în timp ce versiunea franceză recurge din nou la noțiunea de „atribuire a răspunderii” („un manquement imputable”).

26 — A se vedea, în ceea ce privește articolul 17 din Directiva 86/653, Hotărârea din 3 decembrie 2015, Quenon K. (C-338/14, EU:C:2015:795, punctul 21 și jurisprudența citată).